

Hoàng Thảo Thạch Hộc - *Dendrobium nobile*

Mùa Hè năm nay chúng tôi đi cắm trại và leo núi ở Glacier National Park nằm trong tiểu bang Montana. Trong vòng 10 ngày sống gần với thiên nhiên, khi leo núi được gặp những loại hươu,

dicts.info

nai chỉ có ở miền Bắc nước Mỹ như Moose Elk và những đàn dê núi trắng như tuyết. Ban đêm ngủ trong lều, tha hồ nhìn lên trời ngắm sao, sao nhiều vô số kể vì trên núi cao không có ánh điện sáng của thành phố nên sao sáng và nhiều lạ thường, tưởng chừng như có thể với tay lên hái xuống được.

Nhưng thích thú nhất là những rừng Huckleberry, trái giống hệt như trái sim của xứ mình. Tôi vừa leo núi vừa hái những quả chín ăn, vì vào giữa Hè đang mùa sim chín nên trái chín đầy cành, đến chiều về nhiều khi hai bàn tay của tôi tím màu tím của sim. Theo sách du lịch ở đây họ

nói là những con gấu ở đây mê cây sim này lắm. Mùa này gấu lo ăn nhiều để mùa đông chỉ chui vào hang ngủ thôi nên mỗi ngày mỗi con gấu có thể ăn từ 20 đến 30 kgs vừa lá non vừa quả của cây sim.

Người vùng này họ làm cà rem với trái sim, rất ngon nên chiều nào bà cháu tôi cũng đi ra phố, lúc lái xe, lúc chèo canô, và khi nào ra phố là chúng tôi vào hàng ice cream thưởng thức cà rem sim màu tím lạt mơ màng thơm nhẹ, mùi thơm tinh khiết của núi rừng.

Mấy chục năm không thấy được cây sim và quả sim, bây giờ được nhìn thấy mỗi ngày, lại nhớ lại những kỷ niệm của những ngày còn bé được theo ba tôi vào rừng hái quả sim và quả xay.

Ba tôi mê đi vào rừng bẫy chim gáy, loại chim này người miền Nam gọi là chim cu đất hay cu cườm vì lông chung quanh cổ có màu đậm lấm tẩm như những hạt cườm. Lúc nhỏ tôi thấy các bạn của ba tôi đến chơi, ngắm những con chim mới, hay những con mới được bẫy về và nghe chim gáy, mọi người nói chuyện say sưa quên cả thời gian và không gian. Tôi nói vậy vì bạn cùng có thú mê chim gáy của ba tôi có đủ giai cấp, tuổi tác. Tôi thấy có bác lớn tuổi, lụm cụp nhưng sang trọng, có bác tuổi trung niên vắt vả đập xích lô, có một vài anh vẫn còn cấp sách tới trường, nhưng khi tất cả ngồi lại lắng nghe chim gáy, rồi bán tán con chim này giọng thổ, con chim kia giọng kim là tất cả mọi người như nhau không phân biệt giai cấp tuổi tác, quên hết ngày giờ, công ăn việc làm, và 4 chị em tôi thay phiên nhau mang trà nước ra cho ba tôi đãi khách.

cuocsongviet.com.vn

Thời gian đó ba tôi đã về hưu nên rảnh rỗi, khi nào nghe “bạn chim” đồn là ở khu rừng nào có con chim hay là cuối tuần đó ba tôi đi tìm. Ba tôi ra đi từ sáng sớm khi thì và đến tối mịt mới về, không phải khi nào cũng có chim gáy mang về, có khi phải đi bao nhiêu lần mà vẫn không bắt được con chim mình muốn tìm. Vì đi vào rừng nhiều như vậy nên ba tôi hay gặp lan rừng mang

về. Chiều nào ba tôi gỡ được giò lan nào mang về là 4 chị em tôi mừng lắm, xúm lại gỡ những cọng chùm gửi còn sót lại, hay cắt những cành chết vứt đi, rồi tìm chỗ thích hợp để treo lên cho dễ ngắm. Ba tôi mang về nhiều nhất là những giò lan Móng Rùa (*Obenoria*), lá xòe ra như cây quạt, Thanh Đạm (*Coelogyne*). Còn Hạc Vĩ (*Dendrobium aphyllum*), Huyết Nhung (*Renanthera*), Đuôi Chồn (*Rhynchostylis*), Giáng Xuân (*Aerides*) và Hỏa Hoàng (*Ascocentrum miniatum*) thì thỉnh thoảng mới được. Nhưng thích nhất là một lần Ba tôi đi bẫy chim với Bác Phú, Bác có xe hơi riêng nên lần đó Bác và Ba tôi đi đến khoảng giữa Nha Trang và Đà Lạt. Ba tôi mặc dù không hôm đó không bắt được con chim hay nào mà mang về cho chúng tôi một giò Thạch Hộc (*Dendrobium nobile*) thật lớn. Chị em chúng tôi vui quá, dọn cơm cho Ba ăn xong là xúm quanh giò lan môn môn, rồi bàn cãi tìm chỗ treo giò lan mới này, vì ba tôi dặn đi dặn lại là loại lan này ở Đà Lạt nên có lẽ không chịu được cái nóng khô của Nha Trang đâu, nên treo nó ở chỗ nào nhiều bóng râm và tưới nhiều nước.

Bàn qua tán lại, cuối cùng chúng tôi treo cục cưng này trên cành cây tầm ruột. Cây này nằm cách cái giếng nước chung của nhà tôi với nhà hàng xóm khoảng 10 xài chân, cây tầm ruột này hình như có quả quanh năm. Chị em tôi hay giã muối ớt rồi hái xuống chấm ăn, nhiều khi mang cả chén muối ớt ra đây, ăn đến đâu hái đến đây. Lâu lâu thèm ngọt thì ra hái một rổ đầy, bỏ vào mâm lớn chà cho bớt chất chua rồi bỏ lên bếp nhỏ lửa sên thành mứt tầm ruột vị mứt này vừa chua vừa ngọt ăn mãi không biết chán.

Giếng nằm ở cuối góc nhà, chung quanh giếng được lót gạch tàu sạch sẽ, và sân gạch này chạy dài đến trước sân nhà ngang. Ở đây chúng tôi giặt quần áo, rửa chén, học bài, tiếp bạn bè dưới bóng mát của cây na, cây tầm ruột, cây khế. Tôi còn nhớ khi nào mùa Hè mà Ba U tôi mời khách ăn cơm, trước đó một ngày Ba tôi bỏ những chai bia 33 vào một cái rọ bằng thiếc rồi thòng xuống giếng. Ngâm trong đó một ngày, hôm sau kéo lên là có bia lạnh uống. Thời đó chúng tôi chưa có tủ lạnh, mỗi lần Ba tôi làm vậy là thế nào chị em chúng tôi cũng xin ké vài chai nước ngọt, thường thường là Xá Xị.

Trước mặt nhà Ba tôi có làm một cái giàn hoa lớn, chiều ngang và chiều dài chiếm nguyên cái sân trước của căn nhà. Ba tôi chỉ giồng độc nhất một loại hoa leo người Việt mình gọi là hoa Ti-Gôn, lúc đó chúng tôi bắt chước Ba tôi gọi theo tiếng Pháp là hoa Antigonnes, hoa này nổi tiếng nhờ bài thơ Hai sắc hoa Ti-gôn của T.T.K.H:

*Bảo rằng hoa dáng như tim vỡ
Anh sợ tình ta cũng vỡ thôi...*

Quả tim nhỏ bé của tôi lúc ấy cũng vỡ một lần. Lúc tôi 15 tuổi, anh Chương, bạn của anh Cả tôi là anh Tâm, đóng ở Biên Hòa nhưng mỗi khi ra Nha Trang làm việc, khi nào không có những chuyến bay đêm anh hay ghé nhà chơi. Thường thường lúc sớm cả nhà ngồi nói chuyện với anh, nhưng hơi khuya khi mọi người rút lui, chỉ còn tôi ngồi học bài và anh ngồi chơi với tôi thêm hơn 1 tiếng đồng hồ nữa mới ra về. Khi nào tôi cũng tiễn anh ra trước cổng nhà, dưới giàn hoa ti-gôn. Anh hay lấy tay vuốt nhẹ vào má tôi và nói “Bonne nuit.” Lần nào tôi cũng thần thờ băng khuâng bước vào nhà tắt đèn đi ngủ, không dám rửa mặt sợ phải mất hương tình. Tim tôi vỡ vì trong một chuyến bay ra Nha Trang tàu bay của anh rớt ở Mũi Né Phan Thiết và không bao giờ tìm thấy xác anh cả.

Dưới giàn hoa ti-gôn thì rợp bóng mát lắm không đủ nắng nên có bao nhiêu lan là chúng tôi treo ở vườn sau. Lúc đó chúng tôi có tổng cộng gần 20 giò lan rừng, tất cả được treo trên cành của những cây ăn quả. Bốn chị em tôi, Vân, Thảo, Hảo, Dung, đứa nào cũng thích ngắm và ve vuốt những cành lan, nhưng công chăm sóc thì tôi là người có công nhất. Chị Vân lúc đó vừa đi dạy học vừa giúp U tôi tảo tần buôn bán nuôi cả nhà, hơn nữa chị xinh đẹp và duyên dáng, lúc nào chị cũng bận rộn với các anh bạn trai. Chị Thảo bẩm sinh không được khỏe, nhưng chị học giỏi nên thi đậu vào trường công. U tôi sợ chị bệnh nên thuê xích lô tháng đưa chị đi học, sáng nào cũng có bác Xích Lô đến đón, thành ra U tôi không cho chị đụng đến móng tay, chị cứ lo học và không bệnh là U tôi mừng rồi. Dung lúc đó còn bé vẫn còn mê chơi đồ hàng, búng dây thun nên việc nhà hầu hết là giao cho tôi.

Vì vậy việc của tôi mỗi sáng là lo thức dậy sớm, học bài xong thì lo giặt và phơi quần áo. Xong thì kéo nước giếng lên tưới lan, mục này tôi thích lắm không sáng nào quên làm. Ở vùng biển nên hình như ngày nào nhà chúng tôi cũng ăn cá, cá kho, cá canh chua, canh ngót, thịt đất nên nhà đông người như nhà chúng tôi họa hoằn lắm mới được một bữa. Sau khi vo gạo và rửa cá tôi hay lấy nước thừa vẩy lên lan, giò nào giò nấy tốt hơn cả lúc ba tôi mới mang ở rừng về, các bạn của Ba U tôi đến nhà chơi ra vườn ngắm cây và ngắm lan khi nào tôi cũng được khen.

Khi đậu xong Tú Tài 1, tôi với chị Thảo phải vào Sài-Gòn học, chị Vân đi lấy chồng sau đó cả nhà dọn vào Sài-Gòn. Nhà trong đó chật chội, Ba tôi phải để lại mấy giò lan cho Bác hàng xóm và chúng tôi không bao giờ còn thấy những giò lan của thời con gái tràn đầy mộng mơ đó nữa.

Tháng Tư năm 1975, Chị Vân, chị Thảo và Dung mang U tôi chạy được qua Mỹ. Ba tôi, anh Thành, anh Tâm và vợ chồng tôi kẹt lại. Năm 1980, vợ chồng tôi mang cháu gái Tùti qua đây, tôi được gặp lại U tôi và các chị em, cả nhà cung tôi như tôi đã chết rồi và vừa được hồi sinh.

Lúc mới qua Mỹ, tôi còn nhớ mỗi ngày thứ năm chị Vân và Dung đi học trồng hoa lan. Chị Thảo nói là thú chơi lan là thú của người giàu bên xứ Mỹ này chị không dám đụng vào. Còn tôi không nhà không cửa nên phải ở trong nhà của Dung, gia tài chỉ có vài ngàn Dung và các chị cho. Tôi cắm đầu cắm cổ lao đầu vào làm việc để kiếm tiền từ 4 giờ sáng đến 10 giờ đêm mỗi ngày. Hơn nữa sau 5 năm ở lại VN, đương đầu với sự sợ hãi, hồi hộp, sự đói khát cộng thêm chuyên vượt biên kinh hoàng, mấy lần tưởng là không còn sống để gặp U tôi và các chị em nữa, làm cho tôi không còn cái tâm hồn lãng mạn mơ mộng nữa, đứng đưng với những cái đẹp, vườn tược cây cối chung quanh không còn sức quyến rũ mạnh với tôi nữa.

Năm năm sau gia đình nhỏ của chúng tôi ổn định. Nhà tôi, có được việc làm nhiều lương và vững chắc, tôi chỉ còn phải làm một việc và có thì giờ tối đi học thêm để nếu có bị cho nghỉ việc thì kiếm việc làm cũng dễ hơn. Chúng tôi mua được căn nhà nhỏ ấm cúng gần nhà Dung để được ở gần U tôi.

Nhà mới ở Mỹ của tôi nhỏ nhưng có vườn trước vườn sau xinh xắn, hai bên hông nhà cũng có đất khá rộng tha hồ cho tôi trồng cây trồng hoa. Lúc đó tôi đã có chút thì giờ rảnh, có tí tiền dư, đầu óc bắt đầu thư thái nên trong cỏ cây hoa lá bắt đầu di cư vào nhà tôi, bắt đầu bằng cây hoa Trà Mi chị Thảo cho, rồi đến hoa Ngọc Lan, hoa Ngâu, hoa Hàm Tiếu. Những cây này vợ chồng tôi lúc đó phải lái xe tận xuống Miami mới có được.

Cho đến một ngày có người bạn đến thăm, chúng tôi ăn uống và chơi ở trong vườn cho đến chiều, lúc gần từ giữa ra về, người này nói “*Vườn này đẹp nhưng thiếu mấy giò lan.*” Tôi nghe thấy cũng đúng nhưng vẫn chưa có cây lan nào. Rồi đến một ngày kia con gái tôi sau khi tha thân trong vườn, hỏi tôi “*Sao Mẹ không trồng lan như Di Dung và Bác Vân trong vườn của mình.*”

Sau đó tôi có xuống nhà Dung xin mấy nhánh keiki mang về bắt đầu trồng. Lúc đó lan của Dung đã treo đầy vườn. Dung có một người bạn trai, tình yêu tôi nghĩ chắc là phải sâu đậm lắm, vì mỗi tháng ông này tặng Dung một giò lan, khi nào cũng là Cattleya thời đó. Về sau, đi tới những chỗ bán lan tôi mới biết loại này đang nở hoa là giá ít nhất là 35 dollars mới có được. Dung cứ đặt tên cho những cây này theo tháng, tháng Một, tháng Hai, tháng Ba...

Người bạn trai của Dung chỉ tôi một chỗ bán lan, địa chỉ lại nằm gần sở tôi làm. Một ngày thứ Bảy hai vợ chồng tôi ghé qua, mua cụm lan đầu tiên cho tôi giá 75 dollars, là cụm vì có 3 cây lan trồng chung trong 1 khúc gỗ lũa, người Mỹ gọi là driftwood. Tôi được 1 giò Dendrobium, 1 giò Vanda và 1 giò Encyclia. Từ đó trở về sau chỗ này là nơi tôi ghé thường xuyên để tìm lan. Tôi bắt đầu như thế, sau đó là ghé qua mua những loại tôi đã từng biết bên xứ mình như Ngọc Điểm, Hòa Hoàng, Giáng Hương, Huyết Nhung.

Lan của tôi sau hơn 2 năm tìm tòi, thu lượm đã bắt đầu thấy nhiều, nhà tôi phải đóng cho tôi một cái giàn lớn để treo lan. Một ngày đẹp trời tôi ghé tiệm lan của Michael thì thấy 1 giò lan lạ, có độ 4 cành thôi, nhưng có 2 cành thì nặng trĩu. Những đóa hoa có họng màu tím gần như là đen, rồi ở giữa là màu vàng nghệ, sau cùng là những cánh hoa được viền bằng màu tím nhạt hơn, tôi mua ngay với giá 25 dollars. Lan có tên là *Dendrobium nobile*, về lấy sách *Cây Có Việt Nam* của cụ [Phạm Hoàng Hộ](#) ra xem, thì cụ gọi lan này là Hoàng Thảo Thạch Hộc, đúng là cây lan mà chúng tôi có ở Nha Trang. Tôi nhủ thầm thảo nào nhìn thân cây lan thấy rất quen, chỉ có màu hoa là khác. Về sau này mới biết là loại Hoàng Thảo này vườn cây Yamamoto đã tạo ra không biết là bao nhiêu giống lai đẹp tuyệt trần khác.

Tôi mê quá khi nào ra tiệm lan của Michael cũng hỏi là có lan *Den. nobile* không, rồi nhờ anh ta nếu đi đâu gặp hoặc mua hộ thêm vài giò nữa. Cả hơn 3 năm tôi với cô Kim bạn của tôi ráng tìm mà không được. Thời gian đó Internet còn rất hạn chế, chúng tôi không biết mua lan ở chỗ khác, chỉ biết quanh quẩn vài nơi bán lan trong tỉnh hoặc mua ở những show lan một năm được tổ chức 2 hoặc 4 lần.

Một ngày đầu Xuân vào khoảng cuối tháng Tư, tôi bị sở cho nghỉ việc 3 ngày vì bất cẩn không đọc kỹ giấy tờ. Buồn tình đi theo chị Vân qua nhà bạn của chị chơi, chị này cũng mê trồng lan và chị mua toàn những loại lan đắt tiền. Vừa bước vào cửa tôi thấy ngay một chậu Hoàng thảo Thạch Hộc màu vàng chanh to thật là to, thân của cây lan này dài gấp 4 lần cây *Den. nobile* tôi đang có ở nhà, và từ gốc cho đến ngọn đầy những hoa và nụ. Sau khi khám phá ra là bạn chị Vân mua cây hoa lan này từ tiệm của Micheal, tôi muốn ra về chạy ra đó ngay mặc dù chị ta nói là chỉ có độc nhất một cây này thôi. Và tôi bắt chước Chu Du trong chuyện “Tàu Tam Quốc Chí” than thầm trong lòng “Trời đã sinh Du, sao còn sinh ra Lượng.”

Ra về, sau khi đưa chị Vân về nhà chị cho chị đi làm, tôi lái xe thẳng ra tiệm lan. Và tôi không tin ở mắt của tôi lúc đó, 3 cây Hoàng thảo Thạch Hộc đang được treo khơi khơi ở giàn lan, 1 cây to bằng cây tôi vừa thấy ở nhà bạn chị Vân, cũng có hoa màu vàng chanh như vậy, còn hai cây kia thì lớn gấp 3 lần, hoa thì trời ơi còn đặc biệt hơn nữa. Hoa của 2 cây này màu vàng nghệ, còn họng của hoa thì màu tím đậm gần như đen. Không chậm 1 giây tôi nói với Paula vợ của Michael là tôi lấy 3 cây đó: 2 cây lớn là 90 dollars một cây và cây nhỏ là 30 dollars.

Sau khi trả tiền xong xuôi, chắc chắn là mình đã làm chủ 3 cây lan này tôi mới hỏi vợ chồng Michael là ở đâu mà họ có được mấy cây lan lớn như thế này. Paula mới kể chuyện buồn cho tôi nghe những cây lan này là những cây lan quý của một người tên là B.P. Ông ta chơi lan mấy chục năm nay và trồng rất giỏi. Michael cho ví dụ là nhìn những cây *Den. nobile* tốt tươi này thì biết, theo sách vở thì mùa Đông loại này nên ngưng tưới phân và nước thì mới ra hoa, nhưng ông này phản đối sách vở, cứ tha hồ tưới, vậy mà cây nào cây nấy thân mập tròn, lá xanh mướt, còn hoa và nụ thì đếm không xuể. Ông phải mang bán mấy cây lan yêu quý này vì chẳng may vài năm gần đây ông ta bị ung thư phổi vì hút thuốc lá liên miên. Bệnh trầm trọng không chữa được, nhà cần tiền và không đủ sức để chăm sóc lan nữa nên ông cho vợ mang mấy cây lan quý này ra nhờ vợ chồng Michael bán hộ. Chuyện này nghe buồn quá, tôi có thể cảm thấy nỗi ngậm ngùi của ông B.P. khi phải đành lòng nhìn những cây lan mình đã bỏ bao nhiêu thì giờ chăm sóc, nâng niu vào tay người khác. Trông người lại nghĩ đến ta, biết đâu một ngày nào đó vì bệnh hoạn, vì tuổi già những cây lan đang mang đến cho tôi những niềm vui, những sự đam mê này cũng phải rời bỏ tôi.

Vườn lan của tôi nhờ mấy cây lan của ông B.P. trông rực rỡ hẳn lên trong nắng Xuân. Tôi và chị Thảo suốt ngày ở ngoài vườn ngắm hoa. Sau khi Dung đi lấy chồng bỏ lại mấy cây lan cho chị Thảo chăm sóc, chị đâm ra mê lan còn hơn tôi. Đi những show lan hay những vườn lan là chị không tiếc tiền mua những cây chị thích, chị nổi tiếng với mấy người bán cây là người nhỏ con mà hay mua cây lớn. Ông B.P. thì mới đầu mang những cây lan lớn và nở hoa ra bán, sau đó là những cây nhỏ và không nở hoa. Chị Thảo, cô Kim và tôi cứ hai ba ngày lại ra thăm tiệm lan của vợ chồng Michael. Chúng tôi mua được thêm nhiều cây *Den. nobile* nhỏ hơn, vợ ông mang ra bao nhiêu nếu gặp là chúng tôi mua hết. Thậm chí mấy chị làm chung sở với tôi mặc dù không mê lan mấy nhưng thấy đẹp quá, có lần buổi trưa theo tôi với cô Kim ra tiệm mỗi người vác về một cây.

Tưởng là lòng *Dendrobium nobile* ham muốn và sự mơ ước về *Dendrobium nobile* đã được ông Trời cho thỏa mãn vì sau mấy tháng tôi đã có được mấy chục giò vừa lớn vừa nhỏ đủ màu. Nhưng có lẽ Ông Trời và Nữ Thần Hoa Lan bắt gặp được tôi những đêm khuya khoắt khi mọi người đã yên giấc còn tha thẩn trong vườn ngắm hoa. Hoặc những buổi sáng tinh sương trước khi đi làm còn đi một vòng nhìn cây này một tí, vuốt ve cây kia một tí, nên một buổi chiều vàng cuối mùa Hè vừa ở sở ra tôi lái xe thẳng ra tiệm lan. Điều này là điều bất thường vì tôi luôn luôn

đến tiệm lan vào giờ ăn trưa với cô Kim, vì thường thường ở sở ra là tôi chạy thẳng vào chỗ tập thể thao. Không biết hôm nay ai dun dũi xui khiến tôi lại đi tìm lan, vừa đặt chân vào greenhouse

là tìm tôi đã muốn ngừng đập vì mắt tôi trông thấy y một bụi lan to bằng nửa cái thùng rượu whisky, to hơn cả vòng tay ôm của một người đàn ông cao lớn. Tôi đến gần xem kỹ thì là loại Hoàng thảo Thạch Học nguyên thủy (species) không bị lai giống, thân, hoa và lá nhỏ, hoa có 3 màu, màu tím đậm, tím nhạt và trắng. Bụi lan như một mâm xôi khổng lồ chít hoa lá cành không có một khe hở, nhìn bụi lan này người khó tính đến đâu cũng chịu thua, không chê vào đâu được. Tôi mừng như mấy người đi tìm vàng kiếm được mỏ vàng, hân hoan bỏ ra 350 dollars mang bụi lan này về rồi gọi điện thoại rủ chị Thảo về sớm để ngắm

cây lan này trước khi trời tối.

Tôi có một cái bếp ở cuối vườn, từ cửa sau của nhà trên phải đi xuyên qua hết khu vườn mới đến bếp. Trong bếp có đầy đủ mọi thứ từ tủ lạnh, bồn rửa chén, các ngăn chứa chén bát và đồ khô. Lúc xây bếp này tôi cho để trống hai mặt, một mặt đối diện với nhà trên và một mặt đối diện với mảnh vườn bên hông, thành ra trong lúc nấu ăn tôi và chị Thảo tha hồ ngắm hoa lá trong vườn, khách vào nhà dùng bằng cái cổng bên cạnh nhà đứng trong bếp nhìn ra là chúng tôi thấy ngay. Vì vậy mang bụi hoa quý này về tôi treo ngay dưới cành cây phượng tím ở trước cửa bếp, từ lúc chiều cho đến khuya chúng tôi cứ quanh quẩn chung quanh bụi hoa này, ăn cơm cũng ăn ngay cạnh đấy. Chúng tôi không lên nhà trên cho đến gần nửa đêm, chỉ để tắm rửa và đi ngủ vì mai còn phải đi làm. Tắm xong rồi, không ngủ được tôi lại vào phòng chị Thảo để tán dóc về cây lan, rồi hăng quá hai chị em tôi lại kéo nhau ra vườn, ở ngoài đó hơn 15 phút để ngắm nghía cây lan cho đến khi nhà tôi thấy chúng tôi điên quá đề nghị kê một cái giường cạnh đó cho chị Thảo và tôi ngủ thì chúng tôi mới chịu vào nhà hẳn.

Giờ ăn trưa ngày hôm sau cô Kim và tôi ra xe phóng ngay về nhà tôi cho cô Kim thấy cây lan này vì từ sáng đến giờ chúng tôi làm việc thì ít mà nói chuyện về cây lan mới thì nhiều. Chúng tôi vừa ăn xôi đậu xanh nguyên vỏ và tép rang với trái thơm, thịt ba chỉ, vừa ăn vừa ngắm cây lan mới. Thường thường khi đến nhà tôi, cô Kim hay tha thẩn đi ngắm hết các cây ở trong vườn. Hôm nay cô chỉ ở chỗ treo cây này. Tôi cũng vậy, chẳng đoái hoài gì đến mấy đám lan khác. Cứ ngắm cây lan này, ngắm ngược, ngắm xuôi, ngắm ngang, ngắm dọc, rồi cầm vòi tưới, cung không để đâu cho hết. Tôi và cô Kim sửa soạn ra xe trở lại làm việc thì thấy chị Thảo ở ngoài cổng bước vào với mấy cô bạn ở sở của chị. Chắc ai cũng nôn nóng phải đến xem cây lan này ngay tức khắc mới được. Vườn của tôi hôm đó tung bừng như ngày hội.

Ngày kế tiếp là ngày thứ bảy, biết chắc là chị Vân và Dung thế nào cũng đến xem lan, chị Thảo tình nguyện đổ bánh cuốn. Chị Thảo có tài đổ bánh cuốn bằng chảo, ai cũng thích ăn những cái bánh cuốn mỏng như cái lưỡi mèo của chị. Đi thăm các cháu ở đâu, từ Texas, Arizona, đến California khi nào chị cũng bỏ trong hành lý 2 cái chảo nonstick để qua đổ bánh cuốn cho các cháu ăn. Hôm đó chị bảo chị sẽ đổ thật nhiều bánh. Chị nói vừa làm vừa ngắm hoa là không khi nào biết mệt.

Ngày thứ bảy 11 giờ trưa là chúng tôi đã xong mấy đĩa bánh cuốn hấp dẫn, vì tôi với chị Thảo dậy từ sáng sớm. Xuống bếp, chị Thảo đồ bánh, tôi pha nước mắm, xắt giò lụa chả quế, trụng giá, xắt rau húng và ngò. Rồi tôi còn pha bột nặn mấy chục viên chè xôi nước nữa. Dung hôm ấy đến chiều mới đến, còn chị Vân đã xuất hiện vào buổi sáng. Đứng nhìn cây lan có vài phút, chị bảo chúng tôi:

“Chị nhớ loại này nhà mình có một cây ở Nha Trang treo cạnh giếng nước.”

Tôi và chị Thảo lúc mới mua về là đã nhận ngay ra là mình có cây lan này hồi nhỏ, nhưng chị Vân làm chúng tôi ngạc nhiên vì chị ruột để ngoài da, chị không để ý đến sự việc chung quanh mình. Như tôi đã nói ở trên, chị theo Dung đi lớp dạy trồng hoa lan từ năm 1980 mà bây giờ chị chỉ phân biệt được Vanda và Cattleya mặc dù chị có cả ngàn cây lan tươi tốt. Vậy mà hôm nay chị lại nhớ cây lan mấy chục năm về trước. Tôi và chị Thảo thấy lạ hỏi: *“Sao chị nhớ hay vậy?”*

Chị mơ màng trả lời:

“Làm sao mà quên được, cây lan đó treo cạnh cây gì giống cây Vanda có hoa thật là thơm (ý chị muốn nói cây Giáng Xuân). Có lần anh Quang đến chơi, đứng ngắm lan với chị, hai đứa đang hôn nhau thì U bắt gặp. Anh Quang về rồi chị bị U chửi cho một trận nên thân. Chị còn nhớ hôm ấy anh Quang mang tặng chị bản nhạc Phố Vắng Em Rồi của Mạnh Phát, đến bây giờ chị vẫn còn thích bài hát này.”

Rồi chị tỉnh bơ hát:

*Thương còn thương những chiều đời chưa biết nhiều
Nghẹn ngào nhìn nhau không nói.
Yêu còn yêu tiếng cười ngày mới quen nhau,
Ngỡ ngàng tình trong mắt sâu.*

Câu hát trữ tình gói ghém bao nhiêu kỷ niệm của thời con gái, không riêng gì của chị Vân mà của cả chị Thảo và tôi.

Thế là năm đó, từ đầu mùa Xuân cho đến cuối mùa Hạ, vì sự không may của ông B.P. mà tôi mua được bao nhiêu là những cây lan đẹp. Vì ngoài những cây *Dendrobium nobile* kể trên đây, sau này thỉnh thoảng tôi còn mua được những cây Vanda, cây Eria, cây nào cũng lớn và tốt, thấy là phải mua không nhịn được.

Tôi cứ theo cách thức của ông B.P. mà săn sóc những cây *Dendrobium nobile* xinh đẹp này. Vào mùa Hè, những cây nào trồng trong giỏ gỗ không có đất tôi tưới mỗi ngày một lần. Cây nào trồng có vỏ cây và đá bọt thì cứ cách một ngày tôi tưới một lần. Vào mùa Thu và mùa Đông thì bớt tưới, tôi chỉ tưới khi nào sờ vào vỏ cây thấy khô. Nhưng đến cuối tháng 2, tôi bắt đầu tưới phân ra hoa mỗi tuần 1 lần, nhất là khi thấy dọc theo thân cây nẩy ra những cái mầm tròn là tôi không tưới nước thường nữa mà mỗi tuần một lần tưới đẫm phân ra hoa. Năm nào tôi cũng được ngắm những bông hoa *Den. nobile* đủ màu diễm lệ bên cạnh thân cây tươi tốt và những cái lá bóng mượt ngắm mãi không chán mắt. Có một năm, trời Florida trở lạnh hơn những năm khác, nhiệt độ ban đêm xuống đến 45°F, ban ngày nhờ có nắng nên nóng đến 65°F, có nghĩa là nhiệt độ giữa đêm và ngày cách nhau đến 20°F. Năm đó, *Den. nobile* của tôi đẹp hơn bao giờ hết. Từ đó tôi khám phá ra một điều là nếu loại hoa này được ở trong nhiệt độ 45°F đến 50°F trong vòng từ 10 ngày đến hai tuần là hoa sẽ ra đêm không xuể.

Năm 2004 là năm mà Florida có nhiều trận bão đáng sợ nhất. Vườn nhà tôi thoát được những trận bão kia, nhưng khi bão Jeanne thổi qua thì chỉ có hai câu này trong Cung Oán Ngâm Khúc là diễn tả trọn vẹn:

*Phong trần đến cả sơn khê
Tang thương đến cả hoa kia, cỏ này.*

Hôm đó theo tin của đài khí tượng thì bão sẽ ghé qua tỉnh tôi ở lúc 2 giờ chiều. Chúng tôi lo ăn cơm trưa rồi lên gác ngồi chờ bão. Tôi chỉ lo cho mấy cây lan nhưng nhà tôi không cho tôi ra vườn. Đến hơn 2 giờ bão đến, đứng trong cửa kính nhìn ra nhìn những cây lan lớn không mang vào garage được bị những cơn gió cuồng loạn đập vùi tôi đau lòng không thể tả, vì ý vườn kín ngăn được gió phần nào nên không cố gắng mang vào bên trong. Cuối cùng cây *Dendrobium nobile* lớn nhất bị thổi gần như bay qua vườn hàng xóm, may có hàng rào gỗ chặn lại. Bão vừa đi qua, mưa tạnh gió yên là tôi chạy ngay ra vườn không chần chờ một giây phút nào hết. Nhìn cảnh tang thương, cây cối, chậu kiếng cảnh cây lớn nhỏ nằm lổn ngổn mất trật tự trong vườn, tôi ước chừng vợ chồng tôi phải dọn dẹp hơn một tuần may ra đâu mới vào đây được. Đến bụi *Den. nobile* không lộ thì tôi muốn khóc, thật là tang thương đến cả hoa kia cỏ này. Tôi ngồi bệt xuống bậc thềm ở bếp nhìn cây lan tả tơi, bao nhiêu là cành bị gãy, những cành còn lại thì dập nát như ai cầm một cái roi quất tới quất lui không nương tay. Tôi gọi nhà tôi ra phụ tôi treo lên lại rồi bắt đầu lấy vòi nước phun cho hết đất cát, rồi cẩn thận tỉa cắt hết những cành và lá bị thương. Bụi lan đang tròn trịa toàn vẹn đến thế nay mất nguyên một nửa, cái phần bị bão quất xuống đất, dập nát trông thương không tả được. Sau khi bỏ ra hơn một tiếng đồng hồ làm những việc này, nhìn lại thì thấy mặc dù lan không chết nhưng cái dáng tròn lúc trước không còn nữa, bụi lan bị méo hẳn một bên.

Mất hết mấy tháng sau bụi lan mới bình phục. Dọn nhà lên Seattle tôi cũng ráng mang theo, nhờ khí hậu mát, cây lan vẫn còn sống nhưng cái dáng đẹp của ngày xưa tôi không khi nào tìm lại được nữa. Gần nhà tôi ở có một tiệm bán thức ăn, rau trái gọi là Trader's Joe. Ở đây họ có bán cây và hoa tươi, lâu lâu tôi cũng tìm được vài cây *Den. nobile*, nhưng dáng của những cây này cứng, không éo lá như những cây mà tôi mua được của ông B.P. năm nào.

Hôm nay vừa tưới lan vừa mở nhạc nghe, gặp ngay bài hát Mộng Ban Đầu của Hoàng Trọng:

*Hôm qua buồn nhìn đâu,
Thoáng mẹ già nom thấy.
Hỏi con chờ ai đấy?
Em núm lấy cành dâu
Che dấu mộng ban đầu.*

Những giấc mộng ban đầu của chị em tôi đã theo tuổi tác và thời gian phai tàn mất rồi, nhưng những cây lan, nhất là *Dendrobium nobile* vẫn nhắc nhở chúng tôi một thời hoa mộng êm đềm không khi nào tìm lại được.

Giờ đây Dung và hai chị vẫn ở Florida, miền Đông Nam nước Mỹ, còn tôi biên biệt tận miền Tây Bắc. Chúng tôi gọi điện thoại nói chuyện về lan mỗi ngày. Chị Thảo vẫn ở nhà cũ của tôi nên chị nói treo cây lan này chỗ này, treo cây lan nọ chỗ kia là tôi mừng tương ra được ngay. Chị Vân thì hay khoe tôi là cây hoa lan này đầy nụ, cây kia ra không biết bao nhiêu là cây con, nhưng khi hỏi tên thì chị chịu thua. Hỏi đọc cái tên trên cái tag thì không một cây nào còn bằng tên, nhưng lan của chị ấy lại tốt không thua gì lan của những người chuyên nghiệp. Và rất gần đây chị làm tôi cười hết một ngày, kể ra không ai tin. Chị hỏi thăm về lan của tôi, rồi khoe mấy cây *Den. nobile*:

"Em ơi, mấy cây Broccoli của chị được lạnh hay sao mà cây nào cây nấy đầy nụ, thấy mê quá".

Cuối Thu 2010
Phạm Hảo – Seattle